

býti dosti průbojná, silná a ucelená uvnitř, aby církev i na venek působila dojmem díla důsledného a jednotného, dojmem církve nové, moderní a — lepší.

Jako náměty k té úpravě budou sloužit všechny naukovému výboru podané návrhy liturgické.

Při tom bude muset církev mít stále na mysli a na paměti základní a stěžejné zásady formální, jež si hned při svém prohlášení dala sama do vínku: totiž svobodu svědomí a volný vývoj náboženský. V důsledku toho bude ČČS vždy náležet k církvím svobodným, jichž učení nenabude nikdy rázu a povahy dogmatické ve smyslu rozhodnutí nesmyslných a nezměnitelných.

Nalézt vhodnou střední cestu mezi svobodou a právy individua a potřebami a autoritou kolektiva, bude náležet k nejtěžším úkolům ČČS, aby proplula mezi oběma úskalími, o něž by mohla se rozbít a ztroskotat lodička církve.

Konče svůj referát připomínám jen znova, že duší církve musí být zbožnost a mravnost, tělem t. j. kostrou a svalstvem — nauka. Jako člověk není ani pouhý duch ani pouhé tělo, nýbrž nejužší spojení obou, tak i v církvi zbožnost a mravnost bez jasné, důsledné a jednotné nauky by se rozplynula a vyvanula.

Žádaje jménem výboru naukového, aby br. sněm přijal a schválil předložený návrh učení, po případě doplnil svými návrhy a dal direktivy k další práci naukové, končím přáním milosti Boží a požehnání Božího pro církevní práci v budoucnosti na tomto poli.

POSNĚMOVNÍ POZNÁMKY.

V 8. sešitě revue „Naše doba“, k přehledu o církevních přesunech podle sčítání lidu, připojil pisatel označený šifrou Ž. zmínku o našem sněmu. Jest celkem klidná, bez hrotů a netaktností, na jaké jsme zvyklí v poslední době z projevů některých evangelických pisatelů, není však bez chybné orientace, omylů a nesprávných závěrů.

Ž. nemá pravdu, když poznamenává, že „návrh ústavy a práce dogmatické komise nebyly dány k diskusi“. Když před dvěma roky právní výbor sněmovní tiskem vydal svůj námět ústavy (který nebyl dosud *návrhem* pro sněm, nýbrž pouhým námětem k úvahám a pozměňovacím návrhům naší církevní veřejnosti), vyslovil ovšem přání, aby příslušní činitelé z našich řad zdrželi se diskuse *v tisku* a omezili se na jednání v kompetentních sborech. Účelem toho opatření bylo, aby klidné pracovní tempo nebylo zbytečně rušeno a zdržováno vlivy vnějšími a pozměňovací návrhy aby vyplynuly co nejvíce ze zkušeností získaných ve *unitěním životě církevním*. Že ústavní námět byl živě v církvi projednáván a zevrubně prodiskutován uvnitř církve, svědčí nejlépe úctyhodný počet pozměňovacích návrhů, kterých právní výbor ke

konečnému návrhu, tvořícímu vlastní sněmovní předlohu, zpracoval na 700. Předloha pak vyšla tiskem letos v únoru a tu nebylo námitek ani proti diskusi v tisku. Byl to již pevný základ, na němž v jednotlivostech se dalo leccos ještě změnit, ale sotva co v základní struktuře. Samozřejmě, že právní výbor do poslední chvíle dával možnost, aby se uplatnily i další návrhy a všem důvodným změnám k uskutečnění dopomohl (mládež, učitelé náboženství). Proti diskusi (na př. zahájené v „Ideji“) nebylo a nemohlo být nejmenších námitek. Míni-li Ž. slovy „kteří o to mají opravdu zájem“ řady mimo ČČS, nesmí zapomínati, že ústavu si dávala ČČS sama, za zájem že jest vždy vděčna, pokud je to zájem a nic jiného, leč při ústavě že bylo nutno, aby se uplatnila co nejvíce zkušenost a vůle věřících z našich řad.

Stejně nelze souhlasiti, že by „práce dogmatické komise“ nebyly dány k diskusi. Jde tu zajisté hlavně o návrh kředa a o učení. Ty věci byly dávno vytištěny, byť ne hned jako předlohy; ale vědělo se, že sněmovními předlohami budou, neboť již v srpnu 1929 byly přijaty sněmovním výborem naukovým. Jak možno tvrditi, že tu nebyla možnost diskuse? My diskusní články také čekali a to především se strany římskokatolické a evangelické a byli jsme na ně připraveni. Zatím římskokatolický tisk se omezil se strany odborníků na pouhé povrchní náběhy, ponechávaje více slovo demagogii své podprůměrné žurnalistiky a krajinským listům. V tisku pak evangelickém jsme našli jen řídké recenze, rázu jaksi povinnostního, nepouštějící se nikdy do meritorního rozboru a skoro vždy jen naznačující, tak a tak že se utvářejí věroučné zásady v církvi československé, u evangelíků že jest názor namnoze jiný, jim že jsou naše zásady odlehle.

Ž. ve své zmínce se zabývá i otázkou doživotí biskupů ČČS. Jest zřejmě pro opak, což jest svatým právem jeho osobního názoru. Nečiní však správných závěrů z dané skutečnosti, z té totiž, že ČČS v nejvyšším svém sboru zákonodárném, na sněmu, rozhodla pro doživotí. Ž. mluví sice jen o „určitém stupni hierarchie a jisté míře absolutismu“, což prý vždy znamená doživotnost; probere-li však jasná ustanovení i o biskupech i o sborech, jejichž jsou členy, byť co předsedové, sotva udrží i teoreticky odůvodněnost své obavy. Z praxe dokladů také nezíská. Dokazovati nevhodné užití pojmů obou těch obávaných výstřelků moci, není tu snad ani potřebí: co z jejich obsahu by tu obstálo, nevy-mizelo by ani při systému nedoživotí.

Není dosti pochopitelné, jak by doživotí biskupů bylo na újmu rozvinutí mladých talentů. Není, myslím, také dokladů ani ze zřízení v evangelických denominacích, že by doživotnost volby znemožňovala uplatnění mladých talentů nebo dočasnost produkci jich zvyšovala. Což „církvi dání své nejlepší“ jest umožněno pouze těm, kteří se stali biskupy? Není právě ten obtížný a fysicky vyčerpávající úřad značnou přítěží? Talent skutečný, intelektuální a mravní, uplatní se vždy náležitě; v ČČS je mu to

jistě s dostatek umožněno a bude, bohdá, ještě více s vývojem kulturních a státoprávních poměrů. A kdyby poměry byly sebe-nepříznivější, věříme v Prozřetelnost, která přivedla k uplatnění zapomenuté proroky, ať nejmenují syna člověka z pohrdaného Nazareta, nalezla tribunou pro Františka z Assissi, objevila genie v zapomenutých rodech a chudému chlapci umožnila naléztí mäsarykovský program i linii životní. V československé církvi věříme v mnohotvárnost života a božích cest a neradi se smírujeme s myšlenkou, že bychom měli duchu božimu vykazovati směry a vnučovati mu šablonu. Duch vane, kde chce. Iniciativa jest všude, kde je pro ni talent. Náš demokratický řád iniciativních talentů jistě neubíjí.

Co Ž. neshledává v stoprocentním souladu s naší demokracií, bylo předmětem úvah i diskusí našinců. Došlo se k závěrům výše nadhozeným a výsledkem bylo sněmovní rozhodnutí pro doživotí. Vzat při tom hodně zřetel na reálný stav soudobých poměrů zevních, značně ovlivňujících i organizačně církevní život. Nebudu se zdržovati jich charakteristikou a výpočtem. Opakoval bych věci, v našich řadách dávno uvážené, prodiskutované a na určitou dobu rozřešené. A pro obě strany — neboť i ti, kteří plaidovali pro dočasnost volby, namnoze nakonec dali na jevo, že doživotnost — dočasnost by jim byla věcí vedlejší, zůstavše pouze při otázce *titulů* patriarcha-biskup. Sledoval jsem velmi přesně vývoj věci a nemohu přiznati pisateli Ž. pravdu, když dnes po sněmu tvrdí, jako by *doživotí* bvlo pocitováno, co neorganická vložka v demokratickém zřízení církve. Ta věc byla odbyta a zůstalo opravdu jen při osamocených námitkách. Sněm i námitku o titulech odsunul do oblasti slovních hříček, správně se postaviv na stanovisko, že není rozhodující titul, slovo, nýbrž jeho obsah.

K poznámce, že dosud nejsou přístupny protokoly o sněmovním jednání, poukazují na několikere upozornění v Českém zá-pase, že podrobná zpráva o sněmu vyjde tiskem. Jde o značně rozsáhlou knihu a jest pochopitelné, že technicky to dosud ne-bylo možno. fj.

Dr. J. R. Stejskal:

ČSL. CÍRKEV A JEJÍ STYKY ZAHRANIČNÍ.

I.

Jako člověk normálně založený jest tvor společenský, tak v určitém smyslu jest tomu u náboženské organisace, jakou jest církev. Psychologicky jest to opodstatněno tím, že vlastně každá organisace se skládá z jednotlivců, u nichž přirozeně podstatné znaky individua lidského trvají — a jeden z nich jest právě tou-